

DINAMICA DEZVOLTĂRII ECONOMICO-SOCIALE A ROMÂNIEI LA NIVEL REGIONAL

Drd. Andra-Mădălina PANTILIE¹

ABSTRACT

Using regional and zonal indicators provide knowledge of areas, information tools useful in identifying means of measuring regional quality of life. Maximizing the opportunities of the regional economic development is a necessary aspect with the factors that have semnificative contributions in the development of the economic sectors, competitive advantage over other regions, measuring hot spots and identifying the linkages and interdependencies in terms of factors that support the regional development.

CUVINTE CHEIE: *Dezvoltare, indicatori economici, regiune de dezvoltare*

CLASIFICARE JEL: C53, O18, O47

INTRODUCERE

Problema diferențelor regionale se află în strânsă legătură cu modalitatea de explicare a modelelor de creștere regională exprimată prin indicatori economici regionali. Definierea dezvoltării regionale și a indicatorilor ce o caracterizează pe aceasta reprezintă factori semnificativ deoarece în baza acestora se pot formula concluzii referitoare la situația economică în ceea ce privește o regiune.

Dezvoltarea economică a fost axată pe două dimensiuni: cantitativă și calitativă². Dimensiunea cantitativă presupune măsurarea beneficiilor aduse de creșterea averii și a nivelului veniturilor, gradul de disponibilitate al bunurilor și serviciilor, dar și îmbunătățirea securității sociale, pe când dimensiunea calitativă presupune realizarea unei echități sociale puternice cu scopul realizării dezvoltării durabile și sustenabile.

Indicatorii constituie setul de mărimi particularizate, care conferă o prezentare a unei regiuni, într-o perioadă de timp, reprezentând instrumente de măsurare a activității regiunii în condițiile unor schimbări. Scopul utilizării indicatorilor de dezvoltare regională este de a afla stadiul/situația în care se află regiunea și modalitățile de rezolvare a problemelor acesteia.

Utilizarea indicatorilor regionali și zonali oferă cunoașterea regiunilor, instrumente informaționale utile în identificarea mijloacelor de măsurare a calității vieții la nivel regional.

1. ANALIZA MULTIDIMENSIONALĂ A REGIUNILOR DE DEZVOLTARE

În continuare o să dezvolt metoda matricială sub forma analizei multisectoriale și multicriteriale cu scopul analizării multidimensional a regiunilor de dezvoltare prin utilizarea indicatorilor de structură matriciali, având ca obiectiv fundamentarea dezvoltării regionale.

Analiza dezvoltării economico-sociale se poate face atât prin aplicarea tehnicilor cantitative, cât și calitative. Tehnicile cantitative conferă cunoaștere asupra schimbării dezvoltării regionale de-a lungul timpului și a legăturilor dintre sectoarele de activitate ale economiei. Aceste tehnici oferă previziuni și proiecții cu scopul de a testa posibilități de dezvoltare regională viitoare. Tehnicile calitative oferă definirea raționamentului ale

¹ Academia de Studii Economice, București, andra_pantilie@yahoo.com

² Manolescu, G., Istudor, N., (2007), *Logistica proiectării dezvoltării regionale- Analiză, Strategie, Programare, Finanțare, Management*, Editura ASE, pg 18.

modelelor de dezvoltare regional apărute la nivel regional, ajutând astfel la îmbunătățirea capacității organelor de decizie de reflectare asupra rezultatelor economice.

Provocarea analizei și previzionării la nivel regional constă în raționalizarea modului de dezvoltare viitoare și prin realizarea unor tehnici și metode noi care să străbată totalitatea metodelor cantitative și calitative ale cercetării cu scopul prezentării unei mai bune perspective în ceea ce privește factorii cu efect de decizie în crearea unui sistem de dezvoltare regional competitiv.

Analiza dezvoltării regionale a arătat funcția principală a sectorului industrial ca și motor de funcționare în cadrul dezvoltării economice regionale. Economia regională reprezintă sistemul de legături, fluxuri și factori multisectoriali specializată tot mai mult într-un sector de economie, deținând o funcție cheie în definirea structurii și formei economiei viitoare.

Analiza input- output oferă realizarea faptului că sistemele de clustere industriale reprezintă instrumente semnificative în analiza economiei regionale, oferind totodată o înțelegere cât mai coerentă a dezvoltării regionale, a fluxurilor, legăturilor și relațiilor constituite între sectoarele economice existente în cadrul unei economii la nivel regional.

Maximizarea posibilităților de dezvoltare economică regională reprezintă un aspect necesar alături de factorii care aduc contribuții în dezvoltarea sectoarelor economice, avantajul competitiv față de celelalte regiuni de dezvoltare, de măsurare a punctelor sensibile și de a identifica legăturile și interdependențele în ceea ce privește factorii ce sprijină dezvoltarea regională.

Creșterea incertitudinii și a concurenței în cadrul mediului de afaceri a condus la elaborarea unor metode mult mai restrictive în evaluarea riscului regional, trăsătură de bază a dezvoltării regiunii economice.

În sensul combaterii și prevenirii acestor probleme, pentru asigurarea unei dezvoltări economice sustenabile sunt necesare o serie de intervenții concrete concertate în baza unor obiective măsurabile și specifice care fac parte din strategiile naționale și regionale pentru dezvoltare economic durabilă.

Dezvoltarea economică este reprezentată de capacitatea economiei naționale de generare și susținere a creșterii anuale în baza indicatorilor macroeconomici. Indicatorii macroeconomici care vizează creșterea economică sunt PNB, venitul/ locuitor, și PNB/ locuitor, punând în evidență avuția poporului în strânsă legătură cu numărul de locuitori, de aici concluzionând faptul că este înregistrată o creștere economică atunci când modificarea venitului sau a PNB este semnificativ mai mare decât modificarea numărului de locuitori. Astfel, dinamica macroeconomică care presupune creșterea economică, transformări calitative, cantitative și structurale în economie, cât și în structurile sociale reprezintă o formă a dezvoltării economice. De aici, diferența dintre dezvoltare economică și creștere economică este aceea că dezvoltarea economică prevede, ca obiective principale, pe lângă creștere economică și reducerea gradului de sărăcie, reducerea nivelului șomajului și inegalitatea veniturilor. Diferența dintre cele două este constituită atât la nivel de sferă de cuprindere, dar și prin relația de interdependență. Dezvoltarea economică cuprinde procesul de creștere economică, însă nu orice creștere poate deveni și dezvoltare. Trăsătura socială a dezvoltării economice presupune îmbunătățirea sistemului educațional, sanitar, juridic, elaborarea și implementarea unor programe specifice în eficientizarea pieței muncii și scăderea șomajului, și a combaterii sărăciei.

Eterogenitatea în timp și spațiu a sistemelor economice prezintă diverse decalaje în ceea ce privește performanțele sociale și economice specifice țărilor, precum și performanțele dintre teritorii și regiuni cuprinse în aceeași țară.

Dezvoltarea regională, o ramură a dezvoltării economice, se axează pe partea de teritoriu, zonă sau regiune a dezvoltării economice naționale. Dezvoltarea regională vizează stimularea investițiilor în sectorul privat, impulsionearea activităților economice, reducerea șomajului

regional precum și creșterea nivelului de trai. În definirea termenilor regionali, literatura de specialitate îl menționează pe Stanislaw Czamanski care în anul 1973 a definit termenii de regiune, arie și zonă ca o suprafață de teritoriu suficient de mare pentru a se întreține independent, aflându-se într-o legătură directă strânsă cu economia națională, aria fiind indicatorul cel mai util în analiza economico- socială, respectiv zona- suprafața cu trăsături distinctive față de spațiul înconjurător.

Regiunea este reprezentată prin trăsătura cea mai semnificativă în știința regională, trăsătura în legătură cu care se emit teorii, tehnici de analiză și implementarea strategiilor de dezvoltare, se exprimă obiective, măsuri, instrumente în realizarea strategiilor.

Regiunea este formată dintr-o parte dintr-un teritoriu, organizat după caracteristici economice, geografice, demografice, culturale, administrative, istorice, caracteristici care generează o particularitate distinctă față de spațiul național.

Astfel, dezvoltarea unei regiuni reprezintă folosirea într-un mod cât mai eficient a resurselor locale și a celor atrase de la nivel național sau internațional cu scopul creșterii gradului de competitivitate regională și reducerii decalajelor economice între regiuni.

Indicatorii de context vor fi reprezentați de trăsăturile cheie care caracterizează sistemele economico- sociale regionale, constituind și punctul de plecare în modelarea dezvoltării economico- sociale. Datele de intrare, denumite și "input-uri", constituie datele în baza cărora se va realiza analiza și previziunea manifestării proceselor dezvoltării economice. În ceea ce privește indicatorii de impact, aceștia arată nivelul la care obiectivele cercetării economice au fost realizate.

2. INDICATORI AI DEZVOLTĂRII ECONOMICO- SOCIALE

Dezvoltarea regională reprezintă conceptual bazat pe stimularea și diversificarea activităților economice, stimularea investițiilor în sectoarele public și privat, cu scopul reducerii decalajelor socio- economice între diferite regiuni, pentru a îmbunătăți standardele de viață și oferirea de servicii de calitate ridicată cetățenilor³.

Benedek (2004)⁴ prezintă trăsăturile diferențelor de dezvoltare inter-regionale ca fiind economice, socio-culturale, structural, funcționale și ierarhice. Acesta a grupat trăsăturile în șapte categorii de indicatori de disparitate regională cu scopul de a analiza cu ușurință evoluțiile proceselor economice astfel:

1. Indicatori economici: venitul național, ponderea sectorului agriculturii în totalul venitului național, ponderea sectorului industrie în totalul venitului național, ponderea sectorului construcții în totalul venitului național și ponderea altor sectoare rămase în totalul venitului național.

2. Indicatori socio- culturali: ponderea persoanelor adulte cu studii superioare absolvite din totalul populației adulte, ponderea tinerilor cu studii obligatorii din totalul populației tinere, gradul de școlarizare, rata de alfabetizare a populației de vârstă medie. În ceea ce privește gradul de școlarizare, rata de renunțare la școală a crescut semnificativ după schimbările politice din anul 1989, rămânând la un nivel ridicat în prezent⁵.

3. Indicatori demografici: numărul de locuitori, rata de creștere a populației, sporul natural al populației, structura populației pe grupe de vârstă, durata medie de viață, gradul de îmbătrânire a populației.

³ Apostolache, M., A., (2014), *Regional Development in Romania- From Regulations to Practice*, Procedia Economics and Finance, Volume 8, pg 35.

⁴ Benedek, J., (2004), *Amenajarea teritoriului și dezvoltarea regională*, Editura Presa Universitară Clujeană, Cluj- Napoca, pg 62.

⁵ Andrei, T., Profiroiu, M., Andrei, C., L., Iacob, A., I., (2012), *Quantitative methods for analysis of school dropout in the development regions of Romania*, Procedia – Social and Behavioral Sciences, Volume 31, pg 193.

4. Indicatori de structură: distribuția populației pe sectoare de activitate economice, densitatea populației, gradul de urbanizare.

5. Indicatori de infrastructură: ponderea gospodăriilor care dețin acces la utilitățile publice, ponderea dezvoltării infrastructurii rurale în totalul infrastructurii naționale.

6. Indicatori ecologici: nivelul riscurilor de mediu, gradul de poluare a diferitelor elemente de mediu.

7. Indicatori de ierarhie: nivelul de centralitate a așezărilor.

Aplicarea politicilor și strategiilor de dezvoltare regională au ca scop stimularea și diversificarea activităților economice, promovarea investițiilor, reducerea șomajului prin crearea de noi locuri de muncă și îmbunătățirea nivelului de trai al populației din regiune.

2.1 REGIUNILE DE DEZVOLTARE ECONOMICO- SOCIALE

Delimitarea regiunilor de dezvoltare a fost făcută cu respectarea unei multitudini de criterii: economic, administrative, geografic, cultural, cultural-istoric. În cadrul conceptualizării teritoriale s-au identificat trei tipuri de regiuni: omogene, nodale și de programare. Regiunile omogene sunt cele economice cu un anumit sector economic dominant, rate ale șomajului uniforme, geografice cu climate similar, resurse naturale de sol comune, sau sociale cu o istorie cultural comună. Regiunile de dezvoltare nodale, denumite și polarizate au gradul de uniformitate minim, dezvoltarea în cadrul regiunii realizându-se la nivelul unui județ sau al unui domeniu. Regiunile de programare sunt acele regiuni care pun un mare accent pe cadrul administrativ- instituțional și pe strategiile emise de acesta în cadrul regiunii⁶.

Experiența bogată a României în organizarea teritorială a condus la adoptarea unor tipuri corespunzătoare de strategii ale dezvoltării social- economice. Astfel, în constituirea regiunilor de dezvoltare în cadrul României, au fost luate în calcul criteriile precum factorii naturali economici, demografici sau tehnici.

Regiunea reprezintă unitatea administrativ- teritorială cu factori determinanți specifici geografici și administrativi cu o autonomie limitată față de autoritatea centrală. Regiunile au fost delimitate respectând criteriul vecinătății prin care acestea acoperă întreaga suprafață a țării cu condiția să nu existe suprapuneri teritoriale.

În prezent, Institutul Național de Statistică identifică opt regiuni de dezvoltare în România⁷, fiecare reprezentată de o Agenție pentru Dezvoltare Regională:

- Regiunea de dezvoltare Nord- Vest (județele Bihor, Bistrița- Năsăud, Cluj, Maramureș, Satu- Mare)
- Regiunea de dezvoltare Vest (județele Arad, Caraș- Severin, Timiș, Hunedoara)
- Regiunea de dezvoltare Sud- Vest- Oltenia (județele Dolj, Gorj, Mehedinți, Olt, Vâlcea)
- Regiunea de dezvoltare București- Ilfov (județul Ilfov, Municipiul București)
- Regiunea de dezvoltare Sud-Muntenia (județele Argeș, Călărași, Dâmbovița, Giurgiu, Ialomița, Prahova, Teleorman)
- Regiunea de dezvoltare Sud-Est (județele Brăila, Buzău, Constanța, Galați, Tulcea, Vrancea)
- Regiunea de dezvoltare Nord- Est (județele Bacău, Botoșani, Iași, Neamț, Suceava, Vaslui)
- Regiunea de dezvoltare Centru (județele Alba, Brașov, Covasna, Harghita, Mureș, Sibiu)

⁶ Surd, V., Kassai, I., Giurgiu, L., (2011), *Romania disparities in regional development*, Procedia- Social and Behavioral Sciences, Volume 19, pg 21.

⁷ Institutul Național de Statistică, <http://www.arges.insse.ro/main.php?id=417>, Accesat la 25.04.2014.

Regiunile de dezvoltare cuprind teritoriile județelor menționate organizate pe bază de convenții semnate cu consiliile județene și reprezintă forma de elaborare, integrare, evaluare și monitorizare a strategiilor și politicilor de dezvoltare regional⁸.

Tipologia grupelor de regiuni a fost realizată în urma utilizării trăsăturilor fundamentale ale dezvoltării economico- sociale la nivel regional cu scopul reducerii disparităților regionale⁹.

Unul dintre indicatorii economici ce pot evidential discrepantele regionale este PIB-ul.

- Produsul Intern Brut regional, prescurtat PIB în literatura de specialitate, Acesta reflectă valoarea totală de piață a mărfurilor și a serviciilor destinate consumului final, produse în economie. Ca și formulă, PIB-ul se calculează ca suma cheltuielilor pentru consum a gospodăriilor (C), a cheltuielilor brute cu investițiile (I), a cheltuielilor publice ale statului (G), veniturile obținute în urma activităților de export (Exp), sumă din care se scad cheltuielile cu importurile (Imp).

Tabel 1.1 Evoluția produsului intern brut pe regiuni de dezvoltare

Regiune de dezvoltare	PIB										
	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Nord- Est	5,4	3,6	-5,1	-3,2	4,1	1,1	1,6	2,0	2,4	3,0	3,3
Sud- Est	1,3	9,5	-6,1	1,1	3,8	-1,5	1,0	2,1	2,6	3,1	3,2
Sud	3,4	9,2	-3,1	-4,0	3,1	-1,3	3,5	2,2	2,4	3,0	3,3
Sud- Vest	6,0	5,7	-5,0	-0,7	2,7	1,8	5,0	2,3	2,5	3,1	3,4
Vest	5,8	0,9	-6,3	1,9	2,5	1,2	2,4	2,1	2,3	2,9	3,3
Nord- Vest	9,5	-0,9	-5,3	-3,1	-0,5	-2,6	2,3	2,0	2,5	3,0	3,2
Centru	8,0	1,1	-4,4	-2,1	3,5	1,1	3,3	2,3	2,4	3,0	3,3
Bucuresti- Ilfov	8,6	18,2	-11,1	0,1	0,5	3,2	0,9	2,4	2,5	3,1	3,3
TOTAL ECONOMIE	6,3	7,3	-6,6	-1,6	2,5	0,7	2,2	2,2	2,5	3,0	3,3

Sursa: Prelucrare autor conform *Proiecțiilor principalilor indicatori economico- sociali în profil teritorial*, Comisia Națională de Prognoză, Publicații din anii 2007-2014.

În ceea ce privește evoluția indicatorului produsul intern brut pe regiunile de dezvoltare, ponderea regiunilor în produsul intern brut a avut modificări de-a lungul anilor, regiunea sud-vest deținând ponderea cea mai mare cu 1,8 % din totalul produsului intern brut pe țară.

PIB= consum (C) + investiții (I) + cheltuieli publice (G) + export (Exp) – import (Imp)

2.2 PROBLEME CHEIE ALE DISPARITĂȚILOR INTRA ȘI INTER-REGIONALE ÎN ROMÂNIA

Dezvoltarea neechilibrată între vestul și estul țării;

Dezvoltarea economică a urmat o direcție vest-est, proximitatea piețelor vestice acționând ca factor de creștere ;

Subdezvoltarea cronică este concentrată în NE la granița cu Moldova și în sud de-a lungul Dunării ;

Disparitățile intraregionale reflectă structura mozaicală a dezvoltării economice

Impactul negativ puternic al restructurării industriale în orașele monoindustriale;

⁸ Mungiu-Pupăzan, C., (2009), *Dezvoltarea economică în profil teritorial*, Analele Universității “Constantin Brâncuși” din Târgu Jiu, Seria Economie, Nr. 3/2009, pg 154.

⁹ Iordan, M., Chilian, M-N., (2014), *The Sectoral Structures in Romania, its Regions and the EU Countries- Key Features of Economic and Social Cohesion*, Procedia Economics and Finance, pg 397.

Declinul orașelor mici și mijlocii ;
Creșterea disproporționată a importanței Municipiului București în cadrul Regiunii București-Ilfov comparativ cu situația generală a dezvoltării celorlalte regiuni;

CONCLUZII

Procesul de reducere a discrepanțelor dintre zonele dezvoltate și cele rămase în urmă este unul de durată și se realizează cu pași mici. Chiar dacă ritmurile creșterii economice sunt superioare în zonele cu un nivel scăzut de dezvoltare, totuși economiile regiunilor dezvoltate nu stagnează ci se situează și ele pe un trend ascendent aceasta reflectându-se în intensitatea reducerii decalajelor.

BIBLIOGRAFIE

1. Andrei, T., Profiroiu, M., Andrei, C., L., Iacob, A., I., (2012), *Quantitative methods for analysis of school dropout in the development regions of Romania*, Procedia – Social and Behavioral Sciences, Volume 31.
2. Apostolache, M., A., (2014), *Regional Development in Romania- From Regulations to Practice*, Procedia Economics and Finance, Volume 8.
3. Benedek, J., (2004), *Amenajarea teritoriului și dezvoltarea regională*, Editura Presa Universitară Clujeană, Cluj- Napoca.
4. Manolescu, G., Istudor, N., (2007), *Logistica proiectării dezvoltării regionale- Analiză, Strategie, Programare, Finanțare, Management*, Editura ASE.
5. Surd, V., Kassai, I., Giurgiu, L., (2011), *Romania disparities in regional development*, Procedia- Social and Behavioral Sciences, Volume 19.

*** Institutul Național de Statistică, <http://www.arges.insse.ro/main.php?id=417>, Accesat la 25.04.2014.